

ставити вище добро загалу над особисту користь, готову поносити жертви навіть тоді, коли ця жертва коштувала її особисто навіть життя” [2, с.245].

1. Біланюк П. Потреби й основні завдання виховання // Р.Ш. – 1936 – Ч. 1, 2.
2. Біланюк П. До чого змагає сучасна школа взагалі і Рідна Школа зокрема // Р.Ш. – 1938. – Ч. 11,13-16.
3. Біланюк П. Значіння виховання // Р.Ш. – 1937. – Ч. 20.
4. Біланюк П. Праця єдина з недоли нас вирве // Р.Ш. – 1936. – Ч. 9.

“ЕТНОПЕДАГОГІЧНИЙ СТРУМІНЬ” ПРОЗИ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Галина Нижник,
III курс, педагогічний факультет.
Науковий керівник – *Білавич Г.В.*,
кандидат педагогічних наук, асистент.

Національна література нерозривно пов’язана з традиціями української культури. У ній зафіксовано ментальність народу, загальнонародні та родинні традиції, звичаї, обряди, пласти народнопісенної та поетичної творчості. Ті барви, які дають невичерпні фольклорні джерела, становлять основу художньої палітри Олеса Гончара – митця слова, одного з найвидатніших письменників нашого часу.

Незважаючи на те, що творчий доробок О.Гончара достатньо вивчений, все ж не висвітлено є тема народознавства та народнопедагогічних поглядів письменника.

Тому давайте подивимося на художні твори митця з точки зору педагогіки. Так, у творі “Бригантина” вражає передовсім звернення автора до пекучої і завжди актуальної теми – виховання дітей, так званих важких підлітків. “Сторожке, крутолобе зайшло, стало перед учителями, прикрившись недоброю, напруженою осмішкою... Зухвальство в ній, удавала веселість, бравада самозахисту. А під усім цим вловлюється прихований біль, настоорога, нервові ждання чогось найгіршого” [1, с.5].

Не відомо, як склалася б доля малолітнього правопорушника Порфира, який опинився у спецшколі, коли б не зустрілися на його шляху вчителі, віддані своїй справі – Марися Павлівна та Ганна Остапівна, яка “до підступних, лукавих, безсердечних, до недобрих і добрих – до всіх вона має в душі запас материнського тепла” [1, с.54].

Однією з “педагогічних знахідок” О. Гончара є апелювання до народної педагогіки, досвід якої в ті часи ігнорувався. Так, як свідчить Ганна Остапівна, велике значення у формуванні її педагогічних поглядів, досвіду мала батьківська педагогіка: “Проста була їхня педагогіка, знала я, дочко, за ними принаймні три чесноти, що в народі досить поширені...

Перша, що трудилися обоє весь вік. Друга, що по правді жили... А третя, що вірно між собою любилися. Ото вони й були для мене взірці, моральні наставники” [1, с.202].

Таким чином, автор акцентує свою увагу на таких складових родинного виховання, як трудове та морально-етичне. Окрім цього, у творі знаходимо цікаві думки про методи виховання, а особливо про покарання. Один із героїв, Тритузний розмірковує: “Буває, розводять дискусії, так само і краще виховувати: любов’ю чи страхом? А по-моєму і тим і тим... Бо плакатиме наша педагогіка, коли тільки по голівці гладитимемо, так само і тоді, коли тільки ремінь над ним свистить!” [1, с.83]. Таке ж суперечливе ставлення до фізичних покарань висловлюють і народні прислів’я та приказки: “Люби дитя як душу, а тряси як грушу”; “Учи дітей не страшкою, а ласкою” та інші.

Уважний читач знайде у творі “Бригантина” елементи критики радянської системи освіти, яка виховувала “однорідну сіру масу”, а не творчих особистостей. Ось і Порфир тікає від нудних учителів, набридливих повчань і жорстокого ременя матері – туди, де “право-воля”, де є пригоди, цікавий “галайсвіт” і можливість діянням ствердити своє “я”.

О.Гончар поступово розкриває перед нами внутрішній світ героя, який має щире серце, любить природу і все живе. Вустами Порфира автор висловлює свої думки про ще одну актуальну проблему школи – екологічне виховання: “На словах усі за природу, всі такі розумні, а хтось таки ж руку підняв на лелеку, хтось убив?” [1, с.34].

Письменник-гуманіст О.Гончар вирішальну роль у формуванні особистості відводить самовихованню: “Найбільша перемога – це та, яку злобуваєш над самим собою” [1, с.254]. Ось цю просту істину в кінці-кінці і зрозумів Порфир, коли вирішив стати справжньою Людиною.

Цікавими в педагогічному аспекті є й інші твори О.Гончара: “Тронка”, “Собор”, “Берег любові”, “Людина і зброя”, в яких автор порушує актуальні проблеми освіти і виховання: формування національної гідності (“Собор”), ідею природовідповідності у вихованні (“Тронка”) та багато інших.

Таким чином, в творчості О.Гончара звучить “етнопедагогічний струмінь”, що слугує не лише художньо-естетичному пізнанню, формуванню високих ідеалів, національної самосвідомості школярів, а й поглибленню знань учнів з народної педагогіки.

1. Гончар О.Т. Бригантина. – К.: Веселка, 1981. – 271 с.

2. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навчальний посібник. – К., 1997. – 232 с.